

Pohotovostný plán na zabezpečenie dodávky potravín a bezpečnosti potravín

Prebiehajúca zdravotná kríza COVID-19 ukazuje, že potravinový dodávateľský reťazec EÚ ako celok je odolný voči rozsiahlym narušeniam, niektoré konkrétne odvetvia, výrobky a skupiny pracovníkov trpeli vyššou úrovňou tlaku z krízy. Sektory sa dostali pod tlak z dôvodu nedostatku zamestnancov, či už z dôvodu obmedzovacích opatrení, nedostatku prístupu k cezhraničným alebo sezónnym pracovníkom, obmedzení podmienok na pracovisku alebo prepuknutia nákazy COVID-19 (najmä v niektorých spracovateľských podnikoch), ako aj výziev pri výrobe (napr. akvakultúra). Tlak pochádzal tiež z takmer okamžitého zmiznutia veľkej časti kľúčových zdrojov dopytu po týchto odvetviach alebo výrobkoch, najmä z reštaurácií, hotelov a stravovania, ako aj z dôvodu obmedzenia mobility a nových sanitárnych požiadaviek.

Komisia pohotovo reagovala na riešenie týchto problémov hneď, ako nastali. Situácia napriek tomu zdôraznila potrebu lepšej pripravenosti na úrovni EÚ a potenciál koordinácie. Okrem toho môže mať budúca kríza podstatne rozdielny charakter a môže viesť k ďalším problémom, ktoré presahujú rámec pandémie COVID-19.

V súčasnosti nie je na úrovni EÚ zavedený dostatočný koordinačný mechanizmus, ktorý by zasahoval do všetkých relevantných oblastí politiky a mohol organizovať spoločnú reakciu na krízy ovplyvňujúce dodávky potravín a potravinovú bezpečnosť v EÚ (vrátane vstupov pre výrobcov). Dôvera spotrebiteľov v EÚ v potravinový systém EÚ môže byť ohrozená z dôvodu zníženej účinnosti mechanizmov a usmernení na kontrolu bezpečnosti potravín (napr. znížené úradné kontroly alebo „vlastné kontroly“, pokiaľ ide o dodržiavanie požiadaviek na bezpečnosť potravín a krmív).

Potravinové systémy môžu narušiť rôzne typy politických, hospodárskych, environmentálnych alebo zdravotných kríz. „Samostatné“ reakcie členských štátov môžu zhoršiť problém narušenia dodávateľského reťazca na úrovni EÚ len zhoršiť

Základ pre intervenciu EÚ (právny základ a kontrola subsidiarity)

Pohotovostný plán je v súlade so základnými cieľmi článku 39 ZFEÚ, najmä so zabezpečením dodávok poľnohospodársko-potravinárskych výrobkov, produktov rybolovu a akvakultúry a so zabezpečením toho, aby sa tieto dodávky naďalej dostávali k spotrebiteľom za primerané ceny.

Pohotovostný plán bude pozostávať zo súboru postupov, ktoré sa majú zaviesť v čase kríz. Zahŕňalo by to vytvorenie mechanizmu na koordináciu opatrení členských štátov a Komisie s cieľom pripraviť sa na krízy a reagovať na ne. Najlepšie sa takáto koordinácia dosiahne na úrovni EÚ. Samotné konanie členských štátov môže viesť k opatreniam, ktoré majú negatívny vplyv na ostatné členské štáty a na fungovanie potravinového dodávateľského reťazca EÚ vrátane jednotného trhu a medzinárodného obchodu. Členské štáty sa budú podieľať na navrhovaní a vytváraní tohto nezáväzného mechanizmu.

Čo a ako chce táto iniciatíva dosiahnuť

Cieľom pohotovostného plánu je zabezpečiť dodávky potravín a potravinovú bezpečnosť v celej EÚ v čase kríz. Tento plán bude obsahovať súbor postupov, ktoré sa majú dodržiavať v čase kríz, a bude zahŕňať vývoj spoločného mechanizmu reakcie EÚ na potravinovú krízu, ktorý bude koordinovať Komisia a do ktorého sú zapojené členské štáty. Tento plán sa bude vzťahovať na rôzne odvetvia súvisiace s potravinovým systémom, ktoré môžu byť zasiahnuté krízou (vrátane poľnohospodárstva, rybného hospodárstva a akvakultúry, bezpečnosti potravín, pracovných síl, zdravia a dopravy). Mechanizmus reakcie EÚ na potravinovú krízu by mal byť v súlade s celkovým cieľom stratégie „z farmy na stôl“, a to usilovať sa o zvýšenú environmentálnu, hospodársku a sociálnu udržateľnosť.

Na dosiahnutie koordinácie na úrovni EÚ by mechanizmus mal formu stáleho fóra vytvoreného Komisiou, v ktorom by boli zastúpené členské štáty a prípadne zainteresované strany v potravinovom reťazci. Bude sa opierať o existujúce koordinačné procesy a v prípade skutočnej krízy by sa zvolala a slúžila by ako hlavný operačný mechanizmus na koordináciu reakcie.

Komisia sa domnieva, že účinný mechanizmus pripravenosti a reakcie na potravinovú krízu EÚ by mal:

- zamerať sa na koordinovanú činnosť a dialóg na podporu konzistentnosti politík v celej Únii,
- byť priestorom na výmenu najlepších postupov a získaných skúseností,
- využívať spoľahlivý a aktuálny dôkazový základ, a to aj odkazom na existujúce monitorovacie orgány a nástroje EÚ a medzinárodné monitorovacie orgány,
- nepretržite vyhodnocovať hrozby a riziká pre potravinový systém EÚ,
- spolupracovať s medzinárodnými partnermi a organizáciami,
- ponúkať transparentnú komunikáciu so zainteresovanými stranami a verejnosťou.

O výsledkoch práce fóra bude vypracovaný súbor všeobecných usmernení a odporúčaní na zlepšenie koordinácie na úrovni EÚ a členských štátov o tom, ako lepšie monitorovať a reagovať na krízy ovplyvňujúce dodávky potravín a potravinovú bezpečnosť EÚ. Fórum by podporovalo nezáväznú dohodu o tom, ako rýchlo a koordinovane reagovať v čase kríz ovplyvňujúcich potravinový systém.

Pohotovostný plán sa zameriava na vytvorenie koordinovaného mechanizmu reakcie a postupu na prevenciu a riešenie kríz ovplyvňujúcich dodávky potravín a potravinovú bezpečnosť v EÚ. Krízy postihujúce regióny mimo EÚ nepatria do rozsahu pôsobnosti tejto iniciatívy, pretože sa nimi zaoberajú iné rámce (ako napríklad humanitárna pomoc a rozvojová politika, iniciatívy G20, atď.).

Spätná väzba Copa a Cogeca na cestovnú mapu týkajúcu sa pohotovostného plánu na zabezpečenie dodávok potravín a potravinovej bezpečnosti

V záujme integrity Únie je nevyhnutné dodržiavať spoločný a koordinovaný prístup na úrovni EÚ. Tento prístup musí byť založený na zásadách dobrého fungovania jednotného trhu, solidarity, porozumenia a flexibility, ktoré nás povedú k hospodárskemu oživeniu Únie.

Napriek pandémie COVID-19 boli poľnohospodári a poľnohospodárske družstvá v EÚ schopné udržiavať stály prísun bezpečných, vysoko kvalitných a výživných potravín pre občanov v celej EÚ, čím zabezpečovali potravinovú bezpečnosť. To si vyžadovalo tvrdú prácu a obete v celom potravinovom dodávateľskom reťazci. Musí sa uznať úspech spoločnej poľnohospodárskej politiky a odolnosť agropotravinárskeho reťazca, ktorá sa musí lepšie odraziť v politikách EÚ, vrátane stratégie „z farmy na stôl“ (F2F) a všeobecne v rámci Európskej zelenej dohody.

Je potrebné zabrániť akýmkoľvek politikám, ktoré jednostranne oslabujú konkurencieschopnosť európskych potravinových systémov a poľnohospodárstva, alebo ich musia vyvážiť iné politiky (napr. mechanizmy úpravy uhlíkových hraníc alebo iné vhodné mechanizmy).

Ako uznala Komisia, „zatiaľ čo potravinový reťazec EÚ bol celkovo odolný, niektoré konkrétne odvetvia, výrobky a skupiny pracovníkov trpeli vyššou úrovňou tlaku z krízy. Sektory sa dostali pod tlak z dôvodu nedostatku zamestnancov, či už z dôvodu obmedzujúcich opatrení, nedostatku prístupu k cezhraničným alebo sezónnym pracovníkom, obmedzení podmienok na pracovisku alebo prepuknutia nákazy COVID-19 (najmä v niektorých spracovateľských podnikoch), ako aj výziev pri výrobe (napr. akvakultúra). Tlak pochádzal tiež z takmer okamžitého zmiznutia veľkej časti kľúčových zdrojov dopytu po týchto odvetviach alebo výrobkoch, najmä z reštaurácií, hotelov a stravovania, ako aj z dôvodu obmedzení mobility a nových sanitárnych požiadaviek.“

Uznávame, že predchádzajúce opatrenia prijaté Komisiou a členskými štátmi (napr. zelené pásy, usmernenia pre sezónnych pracovníkov, trhové opatrenia) a prípravy agropotravinárskeho reťazca

pomohli s ohľadom na fungovanie jednotného trhu.

Napriek niektorým úvodným prekážkam v počiatočných fázach krízy boli vzťahy medzi partnermi v potravinovom reťazci silné a existovala dobrá spolupráca s orgánmi členských štátov a Komisiou.

Aj keď sme uvítali pôvodný balík opatrení na riadenie trhu, ktorý predložila Komisia, malo a musí byť urobené viac. Súčasné mimoriadne okolnosti si vyžadujú ďalšie mimoriadne opatrenia. Musí sa poskytnúť primeraná úroveň podpory, ktorá musí pochádzať mimo rozpočtu SPP. Aj keď boli prijaté opatrenia na riadenie trhu vítané, nepostačovali na podporu všetkých dotknutých sektorov.

Strednodobá a dlhodobá reakcia Únie na pandémiu musí byť založená na pevných a spoľahlivých riešeniach, ktoré zohľadňujú udržateľnosť, zmenu klímy a lepšiu ochranu biodiverzity.

Musí sa tiež naďalej usilovať o zlepšenie jednotného trhu Únie a fungovania potravinového dodávateľského reťazca. To je zásadné pre poľnohospodárov, majiteľov lesov a ich družstvá, pretože pokračujú v dodávaní agropotravinárskych výrobkov a vlákniны spotrebiteľom v EÚ pri zabezpečovaní potravinovej bezpečnosti.

V tejto súvislosti je nevyhnutné zabezpečiť podmienky pre európskych poľnohospodárov a poľnohospodárske družstvá na pokračovanie ich činnosti. Na tento účel je potrebné prijať všetky opatrenia, ktoré môžu zabezpečiť a zaručiť fungovanie trhov a poľnohospodársku činnosť.

Tieto základné princípy musia zostať funkčné aj za bežných okolností, aby sa počas kríz udržal efektívny a odolný európsky potravinový reťazec.

Copa a Cogeca vítajú skutočnosť, že stratégia “z farmy na stôl” počíta s vypracovaním pohotovostného plánu zo strany Komisie. Tento sa má aktivovať, keď dôjde ku kríze, ktorá ovplyvní celý potravinový systém EÚ alebo jeho časť a ktorá ohrozí potravinovú bezpečnosť v EÚ.

Je zrejmé, že v súčasnosti chýba dostatočne zavedený koordinačný mechanizmus na úrovni EÚ, ktorý by zasahoval do všetkých relevantných oblastí politiky a ktorý by mohol reagovať na krízy ovplyvňujúce dodávky potravín a potravinovú bezpečnosť v EÚ (vrátane vstupov pre výrobcov). To potenciálne oslabuje účinnosť, súdržnosť a včasnú reakciu na krízy na úrovni EÚ aj na úrovni členských štátov a zvyšuje sa ich negatívny vplyv na občanov EÚ. Ohrozuje tiež živobytie ľudí zamestnaných v potravinovom dodávateľskom reťazci a má dôsledky na potravinovú bezpečnosť. Dôvera spotrebiteľov v potravinový systém EÚ môže byť ohrozená z dôvodu zníženej účinnosti mechanizmov a usmernení na kontrolu bezpečnosti potravín (napr. znížené úradné kontroly alebo „vlastné kontroly“, pokiaľ ide o dodržiavanie požiadaviek na bezpečnosť potravín a krmív).

Preto v tejto súvislosti podporujeme vytvorenie koordinovaného mechanizmu pripravenosti a reakcie na krízy. Tento mechanizmus by mal okrem iných priorít zabezpečiť dobré fungovanie jednotného trhu a potravinovú bezpečnosť.

Ďalej sa domnievame, že v tomto rámci je potrebné vypracovať ex-ante hodnotenie všetkých opatrení obmedzujúcich konkurencieschopnosť európskeho poľnohospodárskeho odvetvia, ako aj fungovanie jednotného trhu EÚ.

Rozsah tohto pohotovostného plánu, ako aj zainteresované subjekty by mali byť jasne definované, aby sa zabezpečila správna implementácia.

Tento plán musí byť tiež navrhnutý tak, aby ho bolo možné prispôbiť krízam inej povahy ako kríza

COVID-19, ktoré narušia potravinový reťazec (napr. závažný incident, ktorý by mohol ovplyvniť dodávky energie). Musí byť schopný prispôbiť sa osobitostiam rôznych kríz.

Európski poľnohospodári a poľnohospodárske družstvá sa domnievajú, že pohotovostný plán by mal zahŕňať tieto zásady a ustanovenia:

- Pokyny Komisie na zabezpečenie efektívneho potravinového dodávateľského reťazca a následne potravinovej bezpečnosti;
 - Zelené jazdné pruhy, ktoré udržiavajú tok potravín v celej Európe na základe určených kľúčových hraničných priechodov;
 - Sezónni pracovníci, ktorí budú zaradení ako „kritickí pracovníci“, aby zabezpečili podporu potravinárskeho sektoru (zabezpečiť, aby sa mobilní pracovníci, ktorí budú zaradení ako kritickí v boji proti pandémie koronavírusu, dostali na svoje pracovisko).
- Príležitosti na uľahčenie prístupu poľnohospodárov k alternatívnej pracovnej sile vrátane prilákania pracovníkov prepustených v iných odvetviach (napríklad v službách).
- Zabezpečiť transparentnosť trhu poskytovaním včasných informácií o trhu. To môže pomôcť zabrániť panickému nákupu a vybudovať si dôveru na trhoch.
- Vyvarovať sa obchodných obmedzení. Vývozné obmedzenia zvyšujú nestabilitu na globálnych trhoch a podkopávajú ponuku, najmä v krajinách, ktoré sú viac vystavené cenovým výkyvom.
- Posilniť uľahčenie obchodu a logistiku. Digitálne nástroje môžu pomôcť hladšiemu priebehu hraničných procedúr, napríklad povolením elektronických kópií sanitárnych a fytosanitárnych osvedčení.
- Spoľahlivé informácie o verejnom zdraví poskytované včas verejnými orgánmi, ako sú ESFA, WHO a ECDC.